09/03/2020

“Οικουμενικό Πατριαρχείο και Δωδεκάνησα – Κυριακή της Ορθοδοξίας”

Μητροπολιτικό Έργο / Ι.Μ. Κώου και Νισύρου

Το απόγευμα της Κυριακής 8 Μαρτίου 2020 στον Ιερό Ναό Αγίου Παύλου πόλεως Κω εψάλη ο Κατανυκτικός Εσπερινός και αμέσως μετά πραγματοποιήθηκε ομιλία από τον Εντιμολογιώτατο κ. Μηνά Αλ. Αλεξιάδη, Άρχοντα Υπομνηματογράφο της Μεγάλης του Χριστού Εκκλησίας και Ομότιμο Καθηγητή Λαογραφίας του Πανεπιστημίου Αθηνών, με θέμα «ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟ ΚΑΙ ΔΩΔΕΚΑΝΗΣΑ. Η ΚΥΡΙΑΚΗ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΙΑΣ».

Στην ομιλία του ο Εντιμολογιώτατος Άρχοντας αφού αναφέρθηκε στη σημασία της Κυριακής της Ορθοδοξίας και της Αναστυλώσεως των Εικόνων, τόνισε τη δισχιλιετή σχέση των Δωδεκανήσων, και εν προκειμένω, της Κω και της Νισύρου, με το Οικουμενικό Πατριαρχείο και παρουσίασε πολλά στοιχεία από την κοινή ιστορία τους που υπογραμμίζουν τον στενώτατο δεσμό τους.

Ο ομιλητής ολοκλήρωσε την ομιλία του με εκτενή αναφορά στον Παναγιώτατο Οικουμενικό Πατριάρχη κ.κ. Βαρθολομαίο, ο οποίος πρωτοπορεί με τις οικολογικές του πρωτοβουλίες και προσφέρει σε όλο τον κόσμο τον σχετικό ορθόδοξο λόγο για σεβασμό και προστασία του περιβάλλοντος.

Η εκλήλωση ολοκληρώθηκε με τη φήμη του Παναγιωτάτου, η οποία εψάλη από τον Σεβασμιώτατο, τους Ιεροψάλτες και το σύνολο του παρισταμένου κλήρου και λαού.

Παρέστη ο κ. Θεοδόσιος Νικηταράς, Δήμαρχος Κω, η κ. Σέβη Βλάχου, Αντιδήμαρχος Πολιτισμού και Αθλητισμού, εκπρόσωποι του Ταξιάρχου και φορέων.

Εν συνεχεία παραθέτουμε το κείμενο της ομιλίας:

ΜΗΝΑΣ ΑΛ. ΑΛΕΞΙΑΔΗΣ
Ἄρχων Ὑπομνηματογράφος τῆς Μ.τ.Χ.Ἐ.
Ὁμότιμος Καθηγητής Λαογραφίας ΕΚΠΑ

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟ ΚΑΙ ΔΩΔΕΚΑΝΗΣΑ
Η ΚΥΡΙΑΚΗ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΙΑΣ

Ευχαριστώ θερμά και από τη θέση αυτή τον Σεβασμιότατο Μητροπολίτη Κώου και Νισύρου Κύριο Ναθαναήλ για την πρόσκλησή του, να έλθω στην Αποστολική Σας Μητρόπολη, και να μιλήσω με θέμα «ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟ ΚΑΙ ΔΩΔΕΚΑΝΗΣΑ. *Η ΚΥΡΙΑΚΗ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΙΑΣ*». Θέμα όχι μόνο επίκαιρο λόγῳ του Πανορθόδοξου εορτασμού της σημερινής ημέρας, αλλά και ιστορικά ελκυστικό, αφού σχετίζεται με την Αγιωτάτη Αρχιεπισκοπή Κωνσταντινουπόλεως, το Οικουμενικό μας Πατριαρχείο, καθώς επίσης και τον «μακρόκοσμο των μικροκόσμων» της Δωδεκανησιακής πολυνησίας, που αποτελεί κάστρο της Αγίας του Χριστού Μεγάλης Εκκλησίας.

Τα Δροσοδωδεκάνησά μας, όπως τα χαρακτήρισε εύστοχα ο μεγάλος μας ποιητής Κωστής Παλαμάς, είναι το τμήμα εκείνο της Ελληνικής Επικράτειας, που δεν αποχωρίστηκε ποτέ από τη Μητέρα Εκκλησία και γι᾽ αυτό εορτάζουν πανηγυρικά σήμερα τον θρίαμβο της Ορθοδόξου Θεολογίας εναντίον της γνωστής και

αστήρικτης αίρεσης της Εικονομαχίας, που αναδύθηκε σε μία περίοδο της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας.

Και εδώ στην Αποστολική Μητρόπολη της Κω ο εμπνευσμένος Ιεράρχης της είναι η συνισταμένη των Πανηγυρικών Εορτασμών.

Δεν θα ήθελα να σας κουράσω με γνωστές ιστορικές ειδήσεις γύρω από την Εικονομαχία, τις οποίες μπορείτε να αναζητήσετε σε γνωστά εγχειρίδια της Βυζαντινής Ιστορίας. Θα ήθελα μόνο να σας πω, ότι οι εικονομάχοι αυτοκράτορες, για πολιτικούς κυρίως λόγους προσπάθησαν να αλλοιώσουν τα δόγματα που θεσπίστηκαν από τις Οικουμενικές Συνόδους, με στόχο τον πολιτικό εξευμενισμό αιρετικών των ανατολικών επαρχιών. Αυτή η τάση ορισμένων ηγετών του Βυζαντίου οδηγήθηκε στο απόγειό της με τη δυναστεία των Ισαύρων (8.-9. αι.) και αποκλήθηκε Εικονομαχία, όπως όλοι γνωρίζουμε. Έτσι κατέστρεφαν τις εικόνες και απέρριπταν τη δυνατότητα που έχει η άκτιστη χάρη του Θεού, η οποία με τα Μυστήρια της Εκκλησίας διαχέεται στη Δημιουργία, να αγιάζει τον άνθρωπο και την άλογη κτίση.

Όπως ήταν αναμενόμενο, η αντίδραση της Εκκλησίας ήταν άμεση και δυναμική. Οι μοναχοί, πολλοί από τους οποίους ήταν φορείς της θείας χάριτος, δηλαδή Άγιοι, πρωτοστάτησαν σε αυτή. Πώς ήταν δυνατό να μην απεικονίζουν τον Χριστό, τον Σαρκωμένο Λόγο, που έγινε άνθρωπος και με τον θάνατο και την ανάστασή Του μας έσωσε από τη φθορά;

Πώς ήταν δυνατό να αρνηθούν τη δυνατότητα τού δημιουργημένου από τον Θεό κόσμου να μετέχει στη Χάρη του Άκτιστου Θεού;

Τη στάση των ασκητών και των Αγίων σύντομα ακολούθησε ο πιστός λαός του Θεού αντιδρώντας στην πλάνη και διακηρύσσοντας την ορθή διδασκαλία της Εκκλησίας, η οποία, τελικά, εθριάμβευσε. Στον θρίαμβο αυτόν της Αλήθειας, στην οριστική Αναστήλωση των Εικόνων, το έτος 843, αφού πέρασαν περισσότερα από εκατό χρόνια προβλημάτων και διωγμών (726-843), πρωτοστάτησε ο θεματοφύλακας της Αλήθειας, το Οικουμενικό Πατριαρχείο, με τον τότε Οικουμενικό Πατριάρχη και μετέπειτα Άγιο, Μεθόδιο, και η Αγία Θεοδώρα, η Αυτοκράτειρα.

Έκτοτε, σε ανάμνηση της αναστύλωσης των Ιερών Εικόνων, γινόταν στην Βασιλίδα των Πόλεων και σε άλλες πόλεις της Αυτοκρατορίας πανηγυρική τελετή με πρωτοστάτες τους κληρικούς και τους μοναχούς η λεγόμενη «παννύχιος υμνολογία», δηλαδή μία δοξολογική και χαρμόσυνη ακολουθία, στην Παναγία Βλαχερνών και λαμπρή λιτανεία με την παρουσία του Αυτοκράτορα.

Σήμερα, για το σημαντικό αυτό θεολογικό γεγονός, εορτάζεται σε όλες τις Εκκλησίες η επονομαζόμενη Κυριακή της Ορθοδοξίας. Αυτό συμβαίνει την Α΄ Κυριακή των Νηστειών, 42 ημέρες δηλαδή πριν από το Πάσχα.

Στην Ελλάδα καθιερώθηκε από την εποχή της Βασιλείας του Γεωργίου του Α΄, την Κυριακή της Ορθοδοξίας να προσέρχεται ο Αρχηγός του Κράτους στην Μητρόπολη των Αθηνών και να αναγιγνώσκει το Σύμβολο της Πίστεως.

Το μήνυμα που στέλλει η Εκκλησία με τη σημερινή Εορτή είναι ότι πρέπει, με κάθε τρόπο, να αποφεύγουμε την αλλοίωση της θεϊκής Αποκάλυψης, την οποία η Εκκλησία θεωρεί και διαφυλάσσει ως πολύτιμο θησαυρό.

Πρώτο και κύριο ρόλο στον αγώνα τής Εκκλησίας για τη διαφύλαξη της πίστης της διαδραματίζει, αιώνες τώρα, το Οικουμενικό Πατριαρχείο, η Μητέρα Εκκλησία, που σε όλη τη μακρόχρονη ιστορική πορεία διακηρύσσει το λόγο του Χριστού.

Με κάθε τρόπο, με κάθε μέσον, σε αντίξοες και σκληρές συνθήκες, πάντοτε διωκόμενο, προστατεύει τα τέκνα του και μεριμνά για την πνευματική τους πορεία και ανάταση!

* * *

Αν ανατρέξουμε την ιστορία των Δωδεκανήσων τώρα, θα διαπιστώσουμε ότι η μέριμνα και η φροντίδα αυτή είναι ιδιαίτερα έντονη και εμφανής!

Παρά το γεγονός ότι το Πατριαρχείο υποδουλώθηκε και αυτό το 1453, συνέχισε να φροντίζει με πατρική αγάπη τις επαρχίες του. Τα εμπόδια ωστόσο ήταν πολλά, που προκαλούσαν οι κατά καιρούς κατακτητές των Δωδεκανήσων, τα οποία ήδη από το 1309 πέρασαν στην ηγεμονία (ορισμένα από αυτά) του Τάγματος των Ιπποτών του Αγίου Ιωάννη.

Το Πατριαρχείο συνέχισε να εκλέγει Επισκόπους, τους οποίους έστελλε στα υπόδουλα νησιά. Όταν αυτό δεν ήταν πάντοτε δυνατό, παραχωρούσε «κατ᾽ επίδοσιν» τις επαρχίες του, για παράδειγμα εδώ στην Κω, σε επισκόπους άλλων περιοχών για τη διαποίμανσή τους, την άσκηση του λατρευτικού έργου τους και, κυρίως, τη χειροτονία κληρικών για τις πόλεις και τα απομακρυσμένα χωριά.

Αυτή η προσπάθεια του Οικουμενικού Πατριαρχείου είχε δύο προφανείς και ιδιαιτέρως σημαντικούς στόχους: πρώτα να διατηρηθεί η πίστη των Ορθοδόξων, καθώς οι Ιππότες μεθόδευαν τον εκλατινισμό τους, και κατόπιν να διατηρηθεί η Ελληνική συνείδηση των κατοίκων. Και οι στόχοι αυτοί είχαν απόλυτη επιτυχία!

Στα τέλη του 1522 και εξής ένα ένα τα Δωδεκάνησα πέρασαν στην Οθωμανική κυριαρχία. Αλλαγή κατακτητή, τα ίδια όμως προβλήματα. Παρότι δεν υπήρχε πλέον ο κίνδυνος του εκλατινισμού, οι διωγμοί όμως εντάθηκαν. Από την πρώτη στιγμή το υπόδουλο Οικουμενικό Πατριαρχείο συνέχισε να αγωνίζεται για τις επαρχίες του. Ο εκάστοτε Οικουμενικός Πατριάρχης, επικεφαλής των Ορθοδόξων της Αυτοκρατορίας, και η Σύνοδος του Πατριαρχείου μπορούσαν πλέον να εκλέγουν, να χειροτονούν και να αποστέλλουν Επισκόπους στα νησιά μας, οι κάτοικοι των οποίων είχαν να αντιμετωπίσουν σοβαρότατα προβλήματα: απηνείς διωγμούς, φτώχεια, πειρατεία, βαρύτατη φορολόγηση.

Πάντοτε ο Οικουμενικός Πατριάρχης λειτούργησε ως κυματοθραύστης για τα προβλήματα αυτά, προσπαθώντας, όπου ήταν δυνατό, να τα επιλύσει ή τουλάχιστον να περιορίσει τις συνέπειές τους στο ποίμνιό του. Σε αυτό το πλαίσιο, και παρά τις εξαιρετικά δυσχερείς συνθήκες διόριζε επισκόπους, οι οποίοι πέρα από το καθαρά πνευματικό τους έργο, είχαν αναλάβει και τη φροντίδα της

εκπαίδευσης των κληρικών.

Το δύσκολο, αλλά τόσο σημαντικό, έργο της καλλιέργειας της Παιδείας ενισχύθηκε με τη συνεχή ίδρυση σχολείων, την έκδοση βιβλίων στο Πατριαρχικό Τυπογραφείο και αλλού, τη δημιουργία βιβλιοθηκών στις μονές, στις μητροπόλεις και στα σπουδαιότερα σχολεία, την κατάρτιση και αποστολή ιεροκηρύκων, ως και την οικονομική ενίσχυση νέων να επισκεφθούν τα μεγάλα μορφωτικά κέντρα της Εσπερίας για να μορφωθούν και έπειτα, επιστρέφοντας στην υπόδουλη πατρίδα, να μεταφέρουν τις γνώσεις που είχαν αποκτήσει στους συμπατριώτες τους.

Πολλοί ναοί προσέφεραν μέρος από τα έσοδά τους για τη λειτουργία σχολείων και για την πρόσληψη δασκάλων. Από συζητήσεις με τον Σεβασμιότατο γνωρίζω, ότι αυτό συνέβαινε και εδώ στην Κω. Ναοί όπως η Αγία Μαρίνα διέθεταν τα έσοδα από την καλλιέργεια των κτημάτων τους για τη λειτουργία των σχολείων της Κω.

Αυτή η πρακτική δεν θα είχε ευδοκιμήσει και δεν θα έφερνε ουσιαστικά αποτελέσματα, εάν δεν είχε τον συντονισμό από την Πατριαρχική Αρχή!

Με την ίδια φροντίδα και διάκριση κινήθηκε η Μητέρα Εκκλησία και κατά την περίοδο της Ιταλοκρατίας. Οι Ιταλοί, αρχικά, αντιμετωπίστηκαν ως απελευθερωτές, αλλά σύντομα έγινε σαφές ότι τα πράγματα δεν ήταν έτσι. Ο στόχος και αυτών ήταν η αλλοίωση της Ορθόδοξης συνείδησης των Δωδεκανησίων και, σε βάθος χρόνου, ο ολοκληρωτικός αφελληνισμός των νησιών. Και πάλι όμως, οι Δωδεκανήσιοι δεν ήταν μόνοι τους. Είχαν προστάτη και φρουρό ακοίμητο το Οικουμενικό Πατριαρχείο, το οποίο αναπτέρωνε συνεχώς την ορθόδοξη συνείδηση των κατοίκων και ετόνωνε την Ελληνικότητά τους.

Από τα πρώτα χρόνια της Ιταλικής Κατοχής ετέθη από τον Κυβερνήτη τής Δωδεκανήσου, Mario Lago (1922-1936), οποίος ακολουθούσε τις εντολές της Ιταλικής Κυβέρνησης, το θέμα του Αυτοκεφάλου των Μητροπόλεων της Δωδεκανήσου. Με αυτόν τον τρόπο θα δημιουργούσε στα Δωδεκάνησα ένα εκκλησιαστικό μόρφωμα, το οποίο θα ήταν αδύναμο και εύκολα θα αντιμετώπιζε η Ιταλική Κυβέρνηση, αφού θα ήταν αποκομμένο από το Οικουμενικό Πατριαρχείο.

Με πολιτικές πιέσεις, παρελκυστικές τακτικές και υποσχέσεις, αλλά και ευθείες απειλές οι Ιταλοί προσπάθησαν να αποσπάσουν τη σύμφωνη γνώμη των επισκόπων των νησιών του Δωδεκανησιακού συμπλέγματος, με απώτερο στόχο να παρουσιαστεί η ανακήρυξη του Αυτοκεφάλου ως αίτημα των Μητροπολιτών και του Δωδεκανησιακού λαού. Το εγχείρημα όμως αυτό απέτυχε.

Οι Μητροπολίτες έμειναν πιστοί στο Οικουμενικό Πατριαρχείο, το οποίο με σύνεση κατόρθωσε επιτυχώς, για πολλά χρόνια να οργανώσει την απάντησή του. Όταν,

μετά από αρκετές περιπέτειες και πολλά προβλήματα, η κατάσταση έφτασε στο απροχώρητο, το Οικουμενικό Πατριαρχείο υποστήριξε ότι για μια τέτοια απόφαση επιβάλλεται να γίνει δημοψήφισμα. Οι Ιταλοί, τότε, που γνώριζαν ποια θα ήταν η απόφαση των Δωδεκανησίων, κατάλαβαν ότι το σχέδιό τους είχε αποτύχει και το εγκατέλειψαν. Στη συνέχεια διέκοψαν κάθε συζήτηση με το Οικουμενικό Πατριαρχείο, ενώ με κυβερνητικά διατάγματα κατάργησαν όλα τα προνόμια που διατηρούσαν μέχρι τότε οι Μητροπολίτες.

Οι Ιταλοί απροκάλυπτα πλέον άρχισαν τους διωγμούς και τις πιέσεις για να επιτύχουν των εξιταλισμό των νησιών με εισηγήσεις του στυγνού Διοικητή Cesare Maria De Vecchi (1936-1941). Έτσι την περίοδο 1938-1943 έλαβαν πολλά και σκληρά μέτρα. Επέβαλαν την ιταλική γλώσσα, διόρισαν Ιταλούς δασκάλους στα σχολεία και απαγόρευσαν τη χειροτονία Επισκόπων. Ξανά εδώ, και πάλι, αναδύθηκαν τα Κρυφά Σχολειά! Εδώ το Οικουμενικό Πατριαρχείο ήταν πάντα μπροστά και είχε τις απαντήσεις του!
Μάλιστα, εδώ στην Κω, όπως γνωρίζετε κι εσείς, το καλοκαίρι του 1924 απεβίωσε ο Μητροπολίτης Αγαθάγγελος και οι Ιταλοί κατακτητές, για να πιέσουν τους Ορθοδόξους προς την υιοθέτηση της λύσης τού Αυτοκεφάλου, δεν επέτρεψαν την τοποθέτηση νέου Επισκόπου. Γι᾽ αυτό ο Οικουμενικός Πατριάρχης Γρηγόριος Ζ΄ όρισε Πατριαρχικό Επίτροπο τον Αρχιμανδρίτη Φιλήμονα Φωτόπουλο εξασφαλίζοντας έτσι την απρόσκοπτη λειτουργία της Εκκλησίας της Κω. Ο Αρχιμανδρίτης Φιλήμων, που για ένα διάστημα, διετέλεσε Πατριαρχικός Επίτροπος και της Μητροπόλεως Λέρου και της Μητροπόλεως Ρόδου, αντιμετώπιζε κάθε πρόβλημα.

Έτσι πέρασαν περισσότερα από 23 χρόνια μέχρι τη χειροτονία και την άφιξη, το έτος 1947, του πρώτου μετά την Απελευθέρωση Επισκόπου, του Μητροπολίτου Κώου Εμμανουήλ Καρπαθίου, ο οποίος καταγόταν από την ιδιαίτερη πατρίδα μου Κάρπαθο και τη Νίσυρο.

* * *

Μετά την Άλωση το Οικουμενικό Πατριαρχείο, πέρα από τα Εκκλησιαστικά του καθήκοντα και τις πνευματικές του αρμοδιότητες, ανέλαβε και τον ρόλο τού υπερασπιστή και προστάτη των υπόδουλων ορθοδόξων και ο εκάστοτε Οικουμενικός Πατριάρχης τον καίριο, για την επιβίωσή μας, όπως διαπιστώνουμε μελετώντας την εκκλησιαστική ιστορία της Δωδεκανήσου και της Κω, ρόλο τού ηγέτη τού Γένους.

Αναμφίβολα, η Πρωτόθρονη Εκκλησία πλήρωσε με διώξεις και πόνο αυτόν τον ρόλο και τη γενναία στάση της για την προστασία του Γένους μας.

Αν έχουμε σήμερα παιδεία, αν μιλάμε ακόμη την Ελληνική γλώσσα και γνωρίζουμε την ιστορία μας το οφείλουμε στην ομπρέλα προστασίας που άπλωσε και απλώνει το Οικουμενικό Πατριαρχείο επάνω από τα νησιά μας!

Είναι μάλιστα, πολύ σημαντικό ότι η μητρική αυτή στάση απέναντί μας συνεχίζεται μέχρι σήμερα, καθώς στον Οικουμενικό Θρόνο βρίσκεται μία μεγάλη μορφή της Παγκόσμιας Ορθοδοξίας, η Αυτού Θειοτάτη Παναγιότης, ο Οικουμενικός Πατριάρχης κ. Βαρθολομαίος, ο οποίος συνεχίζει επαξίως το έργο των προκατόχων του και στηρίζει, ευλογεί και αγιάζει τον λαό του Θεού με σύνεση και σοφία.

Με πολλή φρόνηση και διορατικότητα δραστηριοποιείται, από τα πρώτα έτη της Πατριαρχίας του, δυναμικά στην προσπάθεια ευαισθητοποίησης των λαών σχετικά με την ανάγκη προστασίας τού περιβάλλοντος και διαδραματίζει πρωταγωνιστικό ρόλο στην Οικουμενική καταλλαγή και στην αντιμετώπιση των προβλημάτων που βασανίζουν τον σύγχρονο κόσμο.

Σας διαβάζω εδώ ένα απόσπασμα από λόγο του Πατριάρχου του Γένους που αναδεικνύει πτυχές του μεγάλου έργου του Παναγιωτάτου:

Αναφερόμενος στο οικολογικό πρόβλημα αποκαλύπτει ότι ο κόσμος μας αποτελεί ενότητα, ότι τα προβλήματά μας είναι παγκόσμια και κοινά και προσθέτει:

«*Η Εκκλησία της Κωνσταντινουπόλεως, είναι ευρέως γνωστή δια τις οικολογικές της πρωτοβουλίες. Μία από τις πιο έντονες αγωνίες μας κατά τη διάρκεια της σχεδόν τριακονταετούς Πατριαρχικής διακονίας μας, ήταν η ευαισθητοποίηση κάθε ανθρώπου για την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος και για τις συνέπειες που προκύπτουν από τη συνεχιζόμενη υποβάθμιση της φύσης, αλλά και η καλλιέργεια οικολογικής συνείδησης. Η οικολογική μας δέσμευση απορρέει από την ίδια την ουσία της πίστης μας. Είμαστε πεπεισμένοι ότι η θεολογική μας διδασκαλία για τη σχέση μεταξύ του Ανθρώπου και της Δημιουργίας μπορεί όχι μόνο να βοηθήσει στην ανακάλυψη κρυφών διαστάσεων της οικολογικής κρίσης, αλλά και να αποκαλύψει δυνατότητες αντιμετώπισής της. Το Οικουμενικό Πατριαρχείο ήταν το πρώτο που υπογράμμισε τις πνευματικές και ηθικές διαστάσεις του οικολογικού προβλήματος, επισημαίνοντας τη σημασία της θρησκείας στην αντιμετώπιση τους.*»

* * *

Καταλήγοντας θα ήθελα να αναφερθώ στη σημασία της χθεσινής ιστορικής ημερομηνίας της 7. Μαρτίου 1948. Πέρασαν ήδη 72 χρόνια από την Ενσωμάτωση στον Εθνικό κορμό. Έκτοτε οι Δωδεκανήσιοι αναπτύχθηκαν σε όλους τους τομείς με κορυφαία περίπτωση τον τουρισμό και την επιστήμη. Και το μέλλον τούς ανήκει μαζί με τους φωτοδότες Ιεράρχες του Πρωτόθρονου Πατριαρχείου.

Με αυτές τις σκέψεις, και έχοντας παρουσιάσει με κάθε συντομία τη μακραίωνη παράδοση και τους στενότατους προαιώνιους δεσμούς ανάμεσα στο Οικουμενικό Πατριαρχείο και στα νησιά μας, επιτρέψτε μου να σημειώσω πως νιώθουμε τη βεβαιότητα ότικαι στο μέλλον θα είμαστε ενωμένοι με την Αρχιεπισκοπή Κωνσταντινουπόλεως, ως γνήσια τέκνα της και θα προσφέρουμε χαρά στη Μητέρα Εκκλησία με τον σεβασμό, την πρόοδο και την ανυπόκριτη αγάπη μας!